

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАКУЛЬТЕТ ПРАВА ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

НАУКОВІ РОЗВІДКИ З АКТУАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ ПРИВАТНОГО ТА ПУБЛІЧНОГО ПРАВА

Матеріали

VI Міжнародної науково-практичної конференції

*24 квітня 2023 року,
м. Київ*

Рекомендовано до друку
Вченою радою Факультету права та міжнародних відносин
Київського університету імені Бориса Грінченка
(протокол № 4 від 31.05.2023 р.)

ЗМІСТ

Редакційна колегія:

Орел Л.В., завідувач кафедри приватного права Факультету права та міжнародних відносин Київського університету імені Бориса Грінченка, доктор юридичних наук, доцент (голова);

Власова Г.П., завідувач кафедри публічного права Факультету права та міжнародних відносин Київського університету імені Бориса Грінченка, доктор юридичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України (заступник; 1 розділ);

Калашиник О.М., доцент кафедри приватного права Факультету права та міжнародних відносин Київського університету імені Бориса Грінченка, адвокат, член Комітету захисту прав адвокатів та гарантій адвокатської діяльності, Комітету з міжнародного права Національної асоціації адвокатів України, кандидат юридичних наук (відповідальний секретар; 2 розділ);

Хатнюк Н.С., професор кафедри публічного права Факультету права та міжнародних відносин Київського університету імені Бориса Грінченка, доктор юридичних наук, професор (3 розділ).

Рецензенти:

Ingrida Daneliene, Assoc. Prof., Dr., Head of Academic Department of Social Sciences, European Humanities University (Vilnius, Lithuania);

Загнєй-Заболотна З.А., начальник відділу аналітичної роботи Касаційного кримінального суду управління аналітичної допомоги касаційним судам та Великій Палаті Верховного Суду департаменту аналітичної та правової роботи Верховного Суду, доктор юридичних наук, професор;

Чорноус Ю.М., професор кафедри криміналістики та судової медицини Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор.

Наукові розвідки з актуальних проблем приватного та публічного права: матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 24 квітня 2023 року). — Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2023. — 246 с.

У збірнику розглядаються питання актуальних проблем приватного та публічного права, реформування правової системи в умовах війни, які обговорювалися на VI Міжнародній науково-практичній конференції, що проходила 24 квітня 2023 р. Репрезентовано новітні погляди науковців та практиків на державу і право в умовах їх становлення, сучасного стану та перспектив розвитку. Досліджено актуальні філософсько-правові та теоретико-юридичні проблеми державотворення, правотворення, праворозуміння та правореалізації як у цілому, так і різного галузевого спрямування з метою їх оптимізації та створення наукових засад для подальшого якісного перетворення. Іх науковців, правотворців, юристів-практиків, аспірантів, студентів і всіх, хто цікавиться проблемами правової системи.

УДК 34(082)(477)

© Автори публікацій, 2023

© Київський університет імені Бориса Грінченка, 2023

Кулінич М.А. Вітальне слово 6

Розділ 1. ПРОБЛЕМИ РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН, ПОВ'ЯЗАНИХ З ВІЙНОЮ РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ, ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ 7

Victoria Vdovychenko, Vlad Vernygora. Ukraine's Resilience Lessons Learnt: Perspectives and Challenges ahead of the NATO Vilnius Summit / Уроки стійкості України: перспективи та виклики перед самітом НАТО у Вільнюсі 7

Копотун І.В. Право на безпечні умови праці в реаліях режиму воєнного стану 16

Ємець Л.О. Правове забезпечення декомунізації суб'єктами столиці 19

Вінтоняк О.В. Відносини, що потребують правового регулювання у зв'язку з євроінтеграцією 22

Калашиник О.М. Особливості оскарження до суду рішень та діянь органів державної міграційної служби у справах щодо порушення іноземцями міграційного законодавства та щодо визнання їх біженцями в Україні: стратегія і тактика адвоката в умовах воєнного стану 28

Кравчук В.М. Громадський контроль публічної влади в умовах воєнного стану 31

Обловацька Н.О. Сучасний стан функціонування адвокатури в умовах воєнного стану 35

Никитченко Н.В., Габрись О.М. Правові засоби державної підтримки суб'єктів господарювання у воєнний та післявоєнний час 39

Сергієнко Н.А. Формування доказової бази для розслідування злочинів, вчинених військовослужбовцями РФ, через застосування інтернет-середовища 45

Чернега Р.Т., Ковтун І.В. Механізм здійснення громадського контролю за діяльністю органів виконавчої влади в умовах воєнного стану 50

Розділ 2. НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ПРИВАТНОГО ПРАВА

Петросян В.Р. Проблеми співвідношення принципу територіальної цілісності та права народу на самовизначення у міжнародному праві	54
Буличева Н.А., Буличев А.О. Удосконалення правового забезпечення принципу концентрації у конкурентних відносинах суб'єктів столиці в умовах євроінтеграції	61
Матвеев П.С. Концептуальні засади забезпечення вищої освіти в національній політиці України в сучасних умовах	65
Чернега В.М. Норми-дефініції земельного права очима українського цивіліста-сучасника	73
Байталюк О.М. Управління пам'яткоохоронною діяльністю: правовий аспект	78
Задорожний Ю.А. Деякі аспекти розвитку юридичної освіти в країнах Західної Європи	85
Мудрий С.М. Конфлікт інтересів у діяльності юридичних осіб	90
Орел Л.В., Ситниченко А.В. Аліментні зобов'язання в умовах воєнного стану	98
Орел Л.В., Грицак О.М. Порівняння правового забезпечення репродуктивних технологій і репродуктивного здоров'я в Україні та за кордоном	104
Чернега Р.Т., Ковтун І.В. Права Київської міської ради як учасника правовідносин	112
Хатнюк Н.С., Тарасюк Ю.А., Каленіченко Ж.В. Порука як спосіб забезпечення належного виконання господарських договорів	115
Хатнюк Н.С., Захарченко Д.П., Стринадко Д.І. Правове регулювання та особливості договорів про рекламну діяльність	119
Байталюк О.М., Бахірева В.В. Особливості правового регулювання інституту шлюбного договору в зарубіжних країнах	125
Орел Л.В., Гулій Д.В. Правовий статус юридичних осіб в умовах євроінтеграції	130
Орел Л.В., Волошин Л.В. Теоретичні та практичні проблеми судочинства щодо визнання суб'єкта неплатоспроможним	134
Ворошилова І.В., Якіменко О.В. Проблеми та виклики забезпечення права на освіту на окупованих територіях (на прикладі України)	140
Калашник О.М., Левчук М.В. Процесуальні особливості розгляду цивільних справ у наказному провадженні	145
Орел Л.В., Бабяк М.О. Практика Верховного Суду у спорах про захист честі, гідності та ділової репутації	148
Орел Л.В., Орехов О.І. Земля як об'єкт господарських відносин	154

Калашник О.М., Оболонська Ю.С. Захист права власності юридичних осіб у цивільному судочинстві	161
Калашник О.М., Лохіна Н.О. Захист майнових прав столиці у порядку цивільного судочинства	168
Орел Л.В., Копьонкін М.В. Цивільно-правові договори в ІТ-сфері	171

Розділ 3. НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА

Maryia Zharylouskaya. Fair Trial Standarts of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms in Regard to Taxation Issues / Стандарти справедливого судового розгляду за Конвенцією про захист прав людини та основоположних свобод у відношенні податкових питань	176
Мигрин Т.М. Статус перекладача в судовому процесі	184
Партенадзе О.А. Реформування освітньої системи з метою отримання бажаної професії	187
Liudmila Ulyashyna. Normative Challenges in Legal Recognition of Human Rights Lawyers / Нормативні виклики у юридичному визнанні та захисті прав адвокатів	191
Alexander Vashkevich. Right to Defend Oneself in Person: International Covenant for Civil and Political Rights and practice of the Human Rights Committee / Право захищати себе самостійно: Міжнародний пакт про громадянські та політичні права та практика Комітету з прав людини	200
Власова Г.П. Проблеми співвідношення теорії та практики у судочинстві	206
Музиченко О.В. Оскарження рішення про видачу особи (екстрадицію) та підстави його скасування	209
Нашинець-Наумова А.Ю. ІТ-право: реалії та перспективи	214
Чернега А.П. До питання про академічну доброчесність	218
Баклан О.В. Окремі питання щодо провадження за зверненнями громадян та надання адміністративних (управлінських) послуг громадянам з боку органів публічної влади	223
Хатнюк Н.С., Капішон А.В. Підстави виникнення прав та обов'язків у ненародженої дитини: порівняльний аспект з європейськими країнами	230
Хатнюк Н.С. Тенденції запровадження штучного інтелекту на ринку юридичних послуг України	234
Суперсон О.О. Акт судочинства як результат застосування юридичної техніки	238
Удовенко Ж.В. Особливості співробітництва з міжнародним кримінальним судом	242

5) при виборі конкретної форми реалізації права на самовизначення завжди мають враховуватися права та інтереси інших етнічних спільнот.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Декларація про принципи міжнародного права, що стосуються дружніх відносин і співробітництва між державами відповідно до Статуту ООН: Резолюція Генеральної Асамблеї ООН № 2625 (XXV) від 24.10.1970. *Організація Об'єднаних Націй: вебсайт*. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/202170> (дата звернення: 23.04.2023 р.).
2. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права: Резолюція Генеральної Асамблеї ООН A/RES/2200 A (XXI) від 16.12.1966. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text (дата звернення: 23.04.2023 р.).
3. Заключний акт Наради з безпеки і співробітництва в Європі від 01.08.1975. *Організація з безпеки та співробітництва в Європі: вебсайт*. URL: <https://www.osce.org/helsinki-final-act> (дата звернення: 23.04.2023 р.).
4. Декларація про надання незалежності колоніальним країнам і народам: Резолюція Генеральної Асамблеї ООН № 1514 (XV) від 14.12.1960. *Організація Об'єднаних Націй: вебсайт*. URL: <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/declaration-granting-independence-colonial-countries-and-peoples> (дата звернення: 23.04.2023 р.).
5. Консультативний висновок Міжнародного Суду. URL: <http://www.icj-cij.org/files/case-related/141/141-20100722-ADV-01-00-EN.pdf> (дата звернення: 23.04.2023 р.).
6. Cassese A. *Self Determination of Peoples: A Legal Reappraisal*. Cambridge, 1995.

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИНЦИПУ КОНЦЕНТРАЦІЇ У КОНКУРЕНТНИХ ВІДНОСИНАХ СУБ'ЄКТІВ СТОЛИЦІ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Буличева Н.А.,

доцент кафедри приватного права
Факультету права та міжнародних відносин
Київського університету імені Бориса Грінченка,
кандидат юридичних наук, доцент;

Буличев А.О.,

начальник 1-го відділу науково-дослідної лабораторії
проблем правового та організаційного забезпечення
діяльності Міністерства ДНДІ МВС України,
кандидат юридичних наук

Як справедливо зазначає фахівець Центру Разумкова Михайло Пашков у своїй аналітичній доповіді «Євроінтеграція в умовах війни: виклики і перспективи», підготовленої станом на грудень 2022 р., досвід євроінтеграції України в умовах війни має унікальний характер. Захищаючи східний фланг ЄС і НАТО від збройної російської інтервенції, потерпаючи від колосальних людських і фінансово-економічних втрат, країна набула статусу кандидата на вступ до ЄС, продовжує проєвропейські реформи у різних сферах, поглиблює секторальне співробітництво з Брюсселем, виконує на практиці положення Угоди про асоціацію і рекомендації Єврокомісії.

З одного боку, попри низку важливих ініціатив Брюсселю щодо відкриття доступу українським виробникам до внутрішнього європейського ринку війна знизилася інтерес і активність європейських бізнес-партнерів до розвитку контактів з воюючою країною зі складною внутрішньою ситуацією, яка містить ризики і небезпеки для перспективних інвестицій і ведення бізнесу. З іншого боку, важливою особливістю нинішнього етапу євроінтеграції є нова якість відносин Україна — ЄС, що зумовлено набуттям Україною кандидатського статусу, безпрецедентною інтенсивністю контактів на високому та вищому рівнях, високим рівнем довіри, лібералізацією

торгово-економічних відносин, спільним протистоянням російській експансії. Саме політико-дипломатична підтримка, військово-технічна, фінансово-економічна, гуманітарна допомога країн ЄС є критично важливими для України в умовах війни [3].

Якщо розглядати потребу в удосконаленні у русі євроінтеграції правового забезпечення діяльності вітчизняних суб'єктів господарювання, насамперед суб'єктів столиці, то одним із завдань, які стоять перед нашою країною, є впровадження ефективної конкурентної політики, спрямованої на створення конкурентного середовища, захист законних інтересів підприємців і споживачів, підвищення конкурентоспроможності товаровиробника на внутрішньому та зовнішньому ринках.

Одним із принципів конкурентної політики ЄС є принцип регулювання концентрацій. Відповідні норми не встановлені прямо у Римському договорі, але пізніше Європейська комісія, а також практика Суду ЄС, довели необхідність винесення цього питання на наднаціональний рівень. У 1989 р. був прийнятий Регламент № 4064/89, який передбачав отримання єдиного дозволу Європейської комісії на концентрації, які за своїм масштабом можуть вплинути на конкуренцію на рівні всього співтовариства. Важливою рисою саме цього регламенту було визначення терміна «концентрація», а саме: у параграфі 1 ст. 3 Регламенту № 4064/89 зазначено, що концентрація має місце у випадках, коли: а) двоє або більше раніш незалежних суб'єктів господарювання зливаються (*merge*), або б) одна або більше осіб, що вже контролюють хоча б один суб'єкт господарювання, або один або більше суб'єктів господарювання набувають, шляхом придбання цінних паперів або активів, за контрактом або іншими засобами, прямого чи непрямого контролю над частинами (або в цілому) одного або більше суб'єктів господарювання [5]. Цей регламент потім був замінений Регламентом 139/2004, що продовжив вдосконалення механізму контролю за концентраціями [1].

Процеси глобалізації та зростаюча конкуренція на європейському ринку виступають факторами, що змушують компанії об'єднувати зусилля, однак слід враховувати і можливий негативний вплив концентрації на конкуренцію, яка може бути обмежена внаслідок створення або посилення домінуючого положення на ринку. В результаті це може призвести до негативних результатів для споживачів у вигляді високих цін, обмеженого вибору та зменшення

інновацій. Таким чином концентрація не є визначально негативним явищем для конкуренції, але має потенційні можливості для обмеження останньої на ринку ЄС, що зумовлює підвищення ролі контролю за концентраціями в ЄС [5].

Імплементация положень конкурентного права ЄС до права України почалась фактично одразу після набуття незалежності. Так, у Законі України «Про обмеження монополізму та недопущення недобросовісної конкуренції у підприємницькій діяльності» 1992 р. вже були передбачені деякі положення, загалом схожі за змістом з положеннями конкурентного права ЄС. Наступним етапом адаптації стало прийняття у 2001 р. Закону України «Про захист економічної конкуренції». Цей закон відображає засади регулювання конкуренції, які загалом відповідають аналогічним положенням права ЄС. Зокрема, значною мірою збігаються формулювання щодо узгоджених дій (картелів) та зловживання монополієм (домінуючим) становищем, розміри штрафів за порушення (до 10 % від обороту) [1].

Крім того, з метою імплементации частини 1 «Антиконкурентні дії та злиття» глави 10 «Конкуренція» розділу IV «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» Угоди про асоціацію між Україною та ЄС Антимонопольним комітетом України розроблені:

- зміни до ст. 1 і 22 Закону України «Про захист економічної конкуренції». Метою запропонованих змін є приведення деяких положень Закону до норм ЄС, зокрема у частині: розширення поняття контролю за рахунок можливості здійснення вирішального впливу; конкретизації випадків, які визнаються економічною концентрацією; доповнення переліку випадків, які не вважаються концентрацією, діями щодо стягнення банками заставного майна [4];
- методологічні рекомендації щодо порядку застосування Антимонопольним комітетом України структурних зобов'язань до учасників концентрації [2].

Отже, умовами успішного просування України на євроінтеграційному шляху є імплементация цінностей і норм ЄС, виконання пакета рекомендацій Єврокомісії, успішна реалізація базових реформ, в тому числі подальша адаптація українського законодавства до правил ЄС в частині вдосконалення процесу контролю за економічними концентраціями у відповідності до норм ЄС, встановлених

у Положенні ЄС про концентрації 139/2004. Врегулювання різних аспектів державного контролю за концентрацією суб'єктів господарювання сприятиме ефективному застосуванню конкурентного законодавства відповідно до стандартів ЄС стосовно вітчизняних суб'єктів господарювання, насамперед суб'єктів столиці, де зосереджена лівова частка великих компаній.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналітичні матеріали офіційного сайту Антимонопольного комітету України. URL: <https://amcu.gov.ua/napryami/mizhnarodna-diyalnist/mizhnarodne-spivrobotnictvo> (дата звернення: 23.04.2023 р.).
2. Методологічні рекомендації щодо порядку застосування Антимонопольним комітетом України структурних зобов'язань до учасників концентрації. URL: https://amcu.gov.ua/storage/app/sites/1/novosti_dla_pdf/%20%D1%80%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%97_%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE%D1%80%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%A1%D0%9F%2026.09.2019.pdf (дата звернення: 23.04.2023 р.).
3. Пашков М. Євроінтеграція в умовах війни: виклики і перспективи: Аналітична доповідь. Грудень 2022 р. URL: <https://razumkov.org.ua/images/2022/12/28/2022-MATRA-IV-KVARTAL-7.pdf>
4. Про захист економічної конкуренції: Закон України № 2210-III від 11.01.2001. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14#Text> (дата звернення: 23.04.2023 р.).
5. Смелік В.Б., Старосвіт С.А., Макачук І.О. Правове регулювання правовідносин у сфері контролю за концентраціями в Європейському Союзі та в Україні. Шляхи адаптації законодавства України. Київ, 2006. 119 с. URL: <https://just.odessa.gov.ua/files/upload/files/15.pdf> (дата звернення: 23.04.2023 р.).

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ПОЛІТИЦІ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Матвеев П.С.,

професор кафедри приватного права
Факультету права та міжнародних відносин
Київського університету імені Бориса Грінченка,
доктор юридичних наук, професор

Наразі широко обговорюються основні положення концепції реформування юридичної освіти, яку підтримує Міністерство освіти і науки України і до обговорення якої долучився Комітет Верховної Ради з питань освіти, науки та інновацій. Це було підтверджено під час брифінгу МОН, де зазначено, що «реформування юридичної освіти пов'язано із важливістю цієї професії в контексті реформи правосуддя, адже юридична освіта несе в собі високу відповідальність перед суспільством і її реформа є частиною великої реформи системи правосуддя України» [8].

У Концепції прописано низку нововведень: запровадження тесту загальних навчальних компетентностей як альтернативи ЗНО, здійснення навчання за спеціальностями галузі знань «Право» лише за ступенем магістра, впровадження дорадчих рад представників правничої професії при підготовці правників, а також акредитації освітніх програм правничих шкіл іноземними акредитаційними агентствами; запропоновано контроль досягнення здобувачем освіти результатів навчання у формі єдиного державного кваліфікаційного іспиту.

Разом з тим слід звернути увагу, що понад сто правників-науківців, студентів і юристів-практиків за підсумками роботи конференції «Вища юридична освіта в XXI столітті: виклики і перспективи розвитку» схвалили Резолюцію за наслідками обговорення Концепції розвитку юридичної освіти, як такої, що не відповідає потребам модернізації національної юридичної освіти на сучасному етапі та не віддзеркалює позитивного зарубіжного досвіду. Крім того, запропонований документ не враховує потреби ринку споживачів юридичних послуг; не відповідає зарубіжному досвіду